НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О.БОГОМОЛЬЦЯ

Кафедра фтизіатрії та пульмонології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор закладу вищої освіти
Національного медичного університету
імені О.О.Богомольця
з науково-педагогічної та навчальної роботи,
доктор медичних наук, професор
_____ Олег ВЛАСЕНКО
«__» _____ 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Медико-психологічні аспекти роботи лікаря-психолога у фтизіатрії»

Освітній рівень другий (магістерський)

Галузь знань І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення

Спеціальність І4 Медична психологія

Кваліфікація ОПП Магістр медичної психології. Лікар-психолог

2026 – 2027 навчальний рік

Робоча програма з вибіркової дисципліни **«Медико-психологічні аспекти роботи лікаря-психолога у фтизіатрії»** для студентів за освітнім рівнем другий (магістерський), спеціальністю І4 Медична психологія.

Розробники: завідувачка кафедри, к.мед.н., доцентка М.Г. Долинська, професор кафедри, д.мед.н. С.Б. Норейко, професор кафедри, д.мед.н., професор В.І. Петренко, доцент кафедри, к.мед.н. І.О. Галан.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри фтизіатрії та пульмонології
Протокол № 1 від 26 серпня 2026 р.

Завідувачка кафедри, доцентка М.Г. Долинська

Робочу програму схвалено на засіданні циклової методичної комісії з терапевтичних дисциплін
Протокол № 1 від 27 серпня 2026 р.

Голова циклової методичної комісії, професор _____ (підпис) О.Б. Яременко

Перезатверджено:

на 20__/20__ н.р. _____ _____ «__» _____ 20__ р., протокол №___
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ _____ «__» _____ 20__ р., протокол №___
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ _____ «__» _____ 20__ р., протокол №___
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ _____ «__» _____ 20__ р., протокол №___
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ _____ «__» _____ 20__ р., протокол №___
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, спеціальність, освітній рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів - 3</td><td>Галузь знань
I «Охорона здоров’я та соціальне забезпечення»</td><td colspan="2">Обов'язкова
<u>Вибіркова</u></td></tr>
<tr><td>Модулів - 1</td><td rowspan="5">Спеціальність
I4 «Медична психологія»</td><td colspan="2">Рік підготовки</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів - 6</td><td>4-й</td><td></td></tr>
<tr><td>Індивідуальне науково-дослідне завдання _____
(назва)</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>Загальна кількість кредитів/годин – 3/90</td><td>7-й або 8-й</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td rowspan="10">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 26
самостійної роботи студента - 64</td><td rowspan="3">Освітній рівень</td><td>к/год. – 0</td><td>к/ год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>к/год. – 26</td><td>к/ год.</td></tr>
<tr><td rowspan="7">другий (магістерський)</td><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>к/ год. – 0</td><td>к/ год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>к/ год. - 64</td><td>к/ год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні завдання:</td></tr>
<tr><td colspan="2">к/год. - 0</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю:</td></tr>
<tr><td>ЗАЛІК</td><td></td></tr>
</table>

2. Мета, очікувані результати навчання та критерії оцінювання результатів навчання

Мета: оволодіння основними навичками діагностики, лікування та профілактики туберкульозу, вивчення психологічних особливостей хворого на туберкульоз.

Результати навчання:

знати: основні показники, що характеризують епідемічну ситуацію з туберкульозу у світі та Україні; основні підходи до виявлення та діагностики туберкульозу; діагностичні алгоритми для встановлення діагнозу туберкульозу; основні принципи лікування хворих на туберкульоз; основи інфекційного контролю та профілактики туберкульозу; основні аспекти соціо-психологічної допомоги пацієнтам, хворим на туберкульоз; типи психологічного реагування на хворобу; форми та види допомоги для формування та збереження прихильності до лікування.

вміти: складати маршрут пацієнтів з симптомами, що можуть свідчити про туберкульоз, на етапі первинної медичної допомоги; проводити первинну оцінку для визначення можливих ризиків відмови від лікування, включно із психоемоційним станом та потребами в інформації, визначати групи ризику туберкульозу, організовувати перенаправлення хворих між закладами охорони здоров’я та соціальними службами

здатен продемонструвати: правильне користування засобами індивідуального захисту органів дихання; психологічні техніки, які можуть застосовуватися для формування й підтримки прихильності до лікування та мінімізації впливу можливих ризиків.
володіти навичками: проведення скринінгового опитування стосовно симптомів, що можуть свідчити про туберкульоз; проведення техніки «Декатастрофізації», техніки «Квадрат Декарта»; розробка методики самоконтролю.
самостійно вирішувати: та організовувати заходи інфекційного контролю за туберкульозною інфекцією на робочому місці; застосовувати алгоритм надання психологічної допомоги хворим на туберкульоз.

Критерії оцінювання результатів навчання

ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ
проводять за відповідною шкалою:

ОЦІНКА В БАЛАХ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	ОЦІНКА ЗА ШКАЛОЮ ECTS	
		ОЦІНКА	ПОЯСНЕННЯ
170-200	ВІДМІННО	A	ВІДМІННО (відмінне виконання з незначною кількістю помилок)
155-169	ДОБРЕ	B	ДУЖЕ ДОБРЕ (вище середнього рівня з кількома помилками)
140-154		C	ДОБРЕ (в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
125-139	ЗАДОВІЛЬНО	D	ЗАДОВІЛЬНО (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
111-124		E	ДОСТАТНЬО (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
60-110	НЕЗАДОВІЛЬНО	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО (з можливістю повторного складання)
1-59		F	НЕЗАДОВІЛЬНО (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

3. Програма навчальної дисципліни
Змістовий модуль 1. Загальні питання фтизіатрії. Соціо-психологічна підтримка хворих на туберкульоз.
Змістовий модуль 2. Виявлення і діагностика туберкульозу. Діагностика внутрішньої картини хвороби та визначення типу реагування.
Змістовий модуль 3. Клінічні варіанти перебігу туберкульозу (легеневого, позалегеневого). Психосоціальний стан особи, хворої на туберкульоз.
Змістовий модуль 4. Основні принципи і методи лікування хворих на туберкульоз. Формування прихильності до лікування.
Змістовий модуль 5. Інфекційний контроль під час надання немедичних послуг. Правила поведінки під час надання соціальних і психологічних послуг.
Змістовий модуль 6. Туберкульоз у поєднанні з ВІЛ-інфекцією, іншими захворюваннями. Подолання стигми і дискримінації хворих на туберкульоз.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Загальні питання фтизіатрії. Соціо-психологічна підтримка хворих на туберкульоз.												
Тема 1. Загальні питання фтизіатрії. Соціо-психологічна підтримка хворих на туберкульоз.	14		4	-	-	10	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 1	14		4	-	-	10	-	-	-	-	-	-
Змістовий модуль 2. Виявлення і діагностика туберкульозу. Діагностика внутрішньої картини хвороби та визначення типу реагування пацієнта на хворобу.												
Тема 2. Виявлення і діагностика туберкульозу. Діагностика внутрішньої картини хвороби та визначення типу реагування пацієнта на хворобу.	14		4	-	-	10	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 2	14		4	-	-	10	-	-	-	-	-	-
Змістовий модуль 3. Клінічні варіанти перебігу туберкульозу (легеневого, позалегеневого). Психосоціальний стан особи, хворої на туберкульоз.												
Тема 3. Клінічні варіанти перебігу туберкульозу (легеневого, позалегеневого) Психосоціальний стан особи, хворої на туберкульоз.	14		4	-	-	10	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 3	14		4	-	-	10	-	-	-	-	-	-
Змістовий модуль 4. Основні принципи і методи лікування хворих на туберкульоз. Формування прихильності до лікування.												

Тема 4. Основні принципи і методи лікування хворих на туберкульоз. Формування прихильності до лікування.	16		4	-	-	12	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 4	16		4	-	-	12	-	-	-	-	-	-
Змістовий модуль 5. Інфекційний контроль та профілактика туберкульозу. Правила поведінки під час надання соціальних і психологічних послуг.												
Тема 5. Інфекційний контроль під час надання немедичних послуг. Правила поведінки під час надання соціальних і психологічних послуг.	15		4	-	-	11	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 5	15		4	-	-	11	-	-	-	-	-	-
Змістовий модуль 6. Туберкульоз у поєднанні з ВІЛ-інфекцією, іншими захворюваннями. Подолання стигми і дискримінації хворих на туберкульоз.												
Тема 6. Туберкульоз у поєднанні з ВІЛ-інфекцією, іншими захворюваннями. Подолання стигми і дискримінації хворих на туберкульоз.	15		4	-	-	11	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 6	15		4	-	-	11	-	-	-	-	-	-
Залік			2				-	-	-	-	-	-
Усього годин	**90**		**26**			**64**	-	-	-	-	-	-

5. Теми лекцій – не передбачено робочою програмою.

6. Теми семінарських занять – не передбачено робочою програмою.

7.Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Збудник туберкульозу Класифікація. Патогенність і вірулентність мікобактерій. Основні епідеміологічні показники туберкульозної інфекції та їх оцінка. Епідеміологія туберкульозу в Україні і світі. Джерела туберкульозної інфекції. Механізм передачі інфекції, шляхи зараження. Поняття про латентну туберкульозну інфекцію, первинний і вторинний туберкульоз. Групи ризику. Роль соціо-психологічної підтримки хворих на туберкульоз.	4
2.	Визначення симптомів, що можуть свідчити про туберкульоз. Маршрут пацієнта з кашлем на етапі первинної медичної допомоги. Місце лабораторних методів у виявленні туберкульозу. Застосування радіологічного дослідження в діагностиці туберкульозу. Організація перенаправлення хворих між закладами охорони здоров'я та соціальними службами: первинна оцінка для визначення можливих ризиків відмови від лікування, включно із психоемоційним станом та потребами в інформації, алгоритм перенаправлення (терміни, форма перенаправлення, зворотний зв'язок). Ключові принципи перенаправлення. Діагностика внутрішньої картини хвороби та визначення типу реагування пацієнта на хворобу. Етапи і навички консультування.	4
3.	Клінічні варіанти перебігу туберкульозу легеневої, позалегеневої, комбінованої локалізації. Туберкульоз у дітей. Вплив масової імунізації проти туберкульозу на патоморфоз туберкульозу в дітей. Психологічні аспекти прийняття рішення щодо вакцинації. Психосоціальний стан особи, хворої на туберкульоз. Діагностика внутрішньої картини хвороби та визначення типу реагування пацієнта на хворобу. Психологічний супровід пацієнта на етапах прийняття діагнозу. Взаємини між медичним працівником і пацієнтом. Формування партнерства й довіри між лікарем та хворим. Основні принципи психологічної допомоги.	4
4.	Основні принципи і методи лікування хворих на туберкульоз легень. Моніторинг лікування, оцінка ефективності. Лікування під безпосереднім наглядом. Амбулаторне і стаціонарне лікування туберкульозу. Роль соціально-психологічної підтримки в лікуванні туберкульозу. Психологічні чинники, що впливають на формування прихильності до терапії. Соціальні чинники, що впливають на формування прихильності до терапії. Форми та види допомоги для формування та збереження прихильності до лікування. Алгоритм консультування хворого на туберкульоз для формування прихильності до лікування (мотиваційне консультування, навчання пацієнта з питань туберкульозу тощо). Причини переривання лікування.	4

5.	Ланцюг передачі інфекції, шляхи його переривання. Інфекційний контроль під час надання немедичних послуг. Розподіл потоків хворих, поняття про зони високого, середнього, низького ризику. Респіраторна гігієна. Контроль стану повітря закритих приміщень: природна, штучна вентиляція. Фільтрація повітря. УФ-опромінення: конструкції опромінювачів. Індивідуальних захист органів дихання: типи респіраторів, правила підбору і застосування. Опис діяльності основних установ та організацій, які надають соціальні та інші види послуг. Правила поведінки під час надання соціальних і психологічних послуг.	4
6.	ВІЛ-асоційований туберкульоз: значення проблеми в Україні та світі. Подолання стигми і дискримінації хворих на туберкульоз. Робота із внутрішньою стигмою та подолання депресивних реакцій. Навчання пацієнтів самоконтролю (на прикладі «Щоденника пацієнта»). Групи взаємодопомоги. Перелік основних складних життєвих обставин і послуг, що потребують хворі на туберкульоз. Визначення прогнозу захворювання. Значення іншої супутньої патології в перебігу туберкульозу: цукровий діабет, пневмоконіози, захворювання нирок, лікування імунодепресантами, фактором некрозу пухлини. Туберкульоз і вагітність.	4
7.	Залік	2
Разом		26

8. Теми лабораторних занять – не передбачено робочою програмою.

9.Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1.	**Підготовка до практичних занять** – теоретична підготовка та оволодіння практичними навичками.	18
	Опрацювання тем, що не входять до плану аудиторних занять	
2.	Інструменти мотивації пацієнтів із діагнозом «туберкульоз».	3
3.	Проблемно-орієнтоване консультування пацієнтів.	3
4.	Перелік запитань для визначення рівня знань пацієнтів щодо туберкульозу.	3
5.	Правила поведінки під час надання соціальних і психологічних послуг. Загальні положення.	3
6.	Поведінка під час інформаційних консультацій. Поведінка під час телефонних консультацій.	3
7.	Поведінка під час патронажних візитів. Поведінка під час агресії чи зміненого стану клієнта.	3
8.	Психологічні техніки, які можуть застосовуватися для формування й підтримки прихильності до лікування та мінімізації впливу можливих ризиків.	3
9.	Паліативна допомога, психологічний супровід пацієнта.	3

10.	Міжнародні стандарти контролю за туберкульозом.	4
11.	Здійснення практичного підходу до здоров'я легень.	4
12.	Програма самоконтролю. Розширення копінг-стратегій на прикладі карток.	4
	Індивідуальна СРС	
13.	Складання плану інфекційного контролю лікувального закладу	2
14.	Складання алгоритму перенаправлення.	2
15.	Складання алгоритму консультування хворого на туберкульоз в поєднанні з ВІЛ-інфекцією.	2
16.	Складання алгоритму консультування вагітних жінок хворих на туберкульоз.	2
17.	Підготовка до заліку.	2
Разом		64

10. Індивідуальні завдання: реферат, презентація.

Оцінювання індивідуальної роботи (реферат, презентація):
Індивідуальна робота виконується за бажанням студента. Бали за індивідуальну роботу можуть додаватися за участь студента в олімпіадах, конференціях.

11. Методи навчання: словесний, пояснювально-демонстраційний, репродуктивний, дослідницький, метод проблемного викладання.

12. Методи та форми контролю, розподіл балів, які отримують студенти, оцінювання.
Методи контролю: усний (виступи на практичних заняттях, опитування), письмовий (ситуаційні завдання), тестовий, практичний (практичні навички).
Форми контролю: залік (семестр 7 або 8).
Засоби діагностики успішності навчання: індивідуальні завдання, презентації, питання для поточного контролю, тести, задачі, практичні навички, питання для підсумкового контролю.
Мова навчання: українська, англійська.
Оцінювання:

Розподіл балів, які отримуюсь студенти під час поточного контролю

Модуль «Фтизіатрія»	Кількість тем практичних занять	Конвертація в бали традиційних оцінок					Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів*
		Традиційні оцінки				Бали за виконання індивідуальних завдань як виду СРС		
		"5"	"4"	"3"	"2"			
За поточну навчальну діяльність	6	31	25	19	0	14	-	200

Примітки:

***Максимальна кількість балів**: (6 занять х 31 балів) + індивідуальна робота (14 балів) =

200 балів

Оцінювання індивідуальної роботи (реферат, презентація):

відмінно – 14 балів
добре – 11 балів
задовільно – 8 балів
незадовільно – 0 балів

Індивідуальна робота виконується за бажанням студента. Бали за індивідуальну роботу можуть додаватися за участь студента в олімпіадах, конференціях.

13. Методичне забезпечення

1. Запобігання і подолання проявів стигматизації та дискримінації стосовно людей, які стикаються з туберкульозом (навчально-методичний посібник для студентів медичних закладів) / В.І. Петренко, Я. В. Бондаренко, К.С. Павлова, О.О. Семенова. – Київ, 2023. – 21 с.
2. Соціо-психологічна підтримка хворих на туберкульоз для формування прихильності до лікування. Навчальний посібник для студентів і лікарів-інтернів ВНМЗ IV рівня акредитації та лікарів / Л.А.Мельник, О.В.Нечосіна, Ю.В.Пилипас, М.Г. Долинська – ФОП Бурнос С.О., 2017, - 112 с.
3. Стандарти медичної допомоги «Туберкульоз», Наказ МОЗ України від 19 січня 2023 №102 / Розробники: О.М. Даниленко, Я.С. Терлеєва, А.І. Барбова, М.Г. Долинська, О.С. Зайцева, Н.Л. Кампос-Родрігес, Н.А. Литвиненко, В.І. Петренко, Ю.І. Фещенко. – Київ, ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України», 2023. – 216 с.
4. Клінічна настанова «Туберкульоз», заснована на доказових даних (січень 2023 р.). Склад робочої групи: О.М. Даниленко, Я.С. Терлеєва, А.І. Барбова, М.Г. Долинська, О.С. Зайцева, Н.Л. Кампос-Родрігес, Н.А. Литвиненко, В.І. Петренко, Ю.І. Фещенко. – Київ, ДП «Державний експертний центр МОЗ України», ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України», 2023. – 513 с. Посилання: https://www.dec.gov.ua/mtd/tuberkuloz/
5. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. – 5-е вид., переробл. і доповн.– К.: ВСВ «Медицина», 2023. – 560 с. Розділ 5. Невідкладна допомога при легеневих кровотечах і кровохарканні. Р.Г. Процюк, Р.Р. Процюк. – С. 94-100.
6. Фтизіатрія (навчальний посібник) / В.П. Мельник, О.В. Панасюк, О.М. Разнатовська. – К.: Книга-плюс, 2022. – 304 с.

14. Рекомендована література

Базова:

1. Фтизіатрія (навчальний посібник) / В.П. Мельник, О.В. Панасюк, О.М. Разнатовська. – К.: Книга-плюс, 2022. – 304 с.

Допоміжна:

1. Наказ МОЗ України від 19.01.2023 р. №102 «Про затвердження стандартів медичної допомоги «Туберкульоз», Посилання: https://phc.org.ua/sites/default/files/users/user90/MOZ_nakaz_19.01.2023_102.pdf, https://phc.org.ua/sites/default/files/users/user90/MOZ_nakaz_19.01.2023_102_standarty.pdfhttps://phc.org.ua/sites/default/files/users/user90/MOZ_nakaz_19.01.2023_102_dodatky.pdf

15. Інформаційні ресурси

1. Вебсайт Центру громадського здоров'я МОЗ України http://phc.org.ua/
2. Наказ МОЗ України від 16 лютого 2022 року № 302 «Про затвердження порядку організації виявлення туберкульозу та латентної туберкульозної інфекції» https://www.phc.org.ua/sites/default/files/users/user90/MOZ_nakaz_16.02.2022_302.pdf https://www.phc.org.ua/sites/default/files/users/user90/MOZ_nakaz_16.02.2022_302_Poriadok.pdf
3. Профілактика і лікування туберкульозу в біженців та інших груп населення в умовах гуманітарної кризи: міжвідомчий польовий посібник (ВООЗ, 2022): https://www.phc.org.ua/sites/default/files/users/user90/TB_refugees_ENG-UKR.pdf
4. Посібник для обрання молекулярних діагностичних експрес-тестів, рекомендованих ВООЗ, що призначені для виявлення туберкульозу та хіміорезистентного туберкульозу (ВООЗ, 2022)/EN https://www.phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan/tuberkuloz/dlya-fakhivciv-z-tuberkulozu/kerivni-dokumenti-z-tb
5. Зведена настанова ВООЗ із туберкульозу. Модуль 4: Лікування — догляд за пацієнтами з туберкульозом і надання їм підтримки (2022, технічний переклад)/EN https://www.phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan/tuberkuloz/dlya-fakhivciv-z-tuberkulozu/kerivni-dokumenti-z-tb
6. Наказ МОЗ України від 06.10.2021 № 2161 «Про внесення змін до стандартів охорони здоров'я при туберкульозі» https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-06102021--2161-pro-vnesennja-zmin-do-standartiv--ohoroni-zdorov'ja-pri-tuberkulozi
7. Наказ МОЗ від 06.05.2021 № 882 «Про затвердження санітарно-протиепідемічних норм і правил використання ультрафіолетового бактерицидного випромінювання для знезараження повітря та дезінфекції поверхонь в приміщеннях закладів охорони здоров'я та установ/закладів соціальних послуг/соціального захисту населення» https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-06052021--882-pro-zatverdzhennja-sanitarno-protiepidemichnih-pravil-i-norm-vikoristannja-ultrafioletovogo-baktericidnogo-viprominjuvannja-dlja-znezarazhennja-povitrja-ta-dezinfekcii-poverhon
1. Наказ МОЗ України від 09.03.2021 № 406 «Про затвердження Порядку епідеміологічного нагляду за туберкульозом та Зміни до критеріїв, за якими визначаються випадки інфекційних та паразитарних захворювань, які підлягають реєстрації» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0622-21